

CUPRINS

CAPITOLUL 1

INTRODUCERE. IMPORTANȚA STUDIULUI. DIVIZIUNILE

DREPTULUI ROMAN 15

1.1	Noțiuni introductive	15
1.2	Importanța studiului	16
1.3	Diviziunile dreptului roman	18
1.3.1	Drept public și drept privat	18
1.3.2	Drept natural, dreptul ginților, drept civil	18
1.3.3	Drept civil, drept pretorian	19
1.3.4	Drept scris, drept nescris	19
	Test de autoevaluare nr. 1	20

CAPITOLUL 2

ORGANIZAREA STATULUI ȘI IZVOARELE DREPTULUI ROMAN.....21

2.1	Regalitatea	21
2.1.1	Organizarea statului	22
2.1.1.1	Regele	22
2.1.1.2	Senatul	23
2.1.1.3	Adunările populare	23
2.1.2	Izvoarele dreptului	24
2.2	Republica	25
2.2.1	Organizarea statului	25
2.2.1.1	Magistrații	25
2.2.1.2	Senatul	28
2.2.1.3	Adunările populare	28
2.2.2	Izvoarele dreptului	29
2.2.2.1	Legea	29
2.2.2.2	Edictele magistraților	31
2.2.2.3	Știința dreptului	33
2.3	Imperiul	34
2.3.1	Organizarea statului	34
2.3.1.1	Principatul	34
2.3.1.2	Dominatul	35
2.3.2	Izvoarele dreptului	37
2.3.2.1	Legea	37

2.3.2.2 Edictele magistraților	37
2.3.2.3 Hotărârile senatului	38
2.3.2.4 Constituțiile imperiale	38
2.3.2.5 Știința dreptului	39
2.3.2.6 Obiceiul	41
2.4 Dreptul lui Iustinian	41
Test de autoevaluare nr. 2	43

CAPITOLUL 3

PROCEDURA CIVILĂ.....	44
3.1 Procedura legis-acțiunilor	44
3.1.1 Noțiune.....	44
3.1.2 Caractere	44
3.1.2.1 Caracterul judiciar.....	44
3.1.2.2 Caracterul formalist	45
3.1.2.3 Caracterul legal	47
3.1.3 Acțiunile legii.....	47
3.1.3.1 <i>Legis actio per Sacramentum</i>	47
3.1.3.2 <i>Iudicis arbitrive postulatio</i>	47
3.1.3.3 <i>Legis actio per conductionem</i> (condictio)	48
3.1.3.4 <i>Manus iniectio</i>	48
3.1.3.5 <i>Legis actio per pignoris capionem</i>	49
3.1.4 Desfășurarea procesului	50
3.2 Procedura formulară.....	51
3.2.1 Noțiune.....	51
3.2.2 Formula de judecată	52
3.2.2.1 Părțile principale ale formulei de judecată.....	52
3.2.2.2 Părțile secundare ale formulei de judecată.....	53
3.2.3 Felurile acțiunilor	54
3.2.3.1 Acțiuni penale și reipersecutorii.....	54
3.2.3.2 Acțiuni civile și pretoriene	55
3.2.3.3 Acțiuni reale și personale. Acțiuni de drept strict și de bună credință	55
3.2.3.4 Acțiuni private și populare	57
3.2.4 Desfășurarea procesului	58
3.2.4.1 Faza <i>in iure</i>	58
3.2.4.2 Faza <i>in iudicio</i>	59
3.2.4.3 Căi de atac	60
3.2.4.4 Autoritatea de lucru judecat	61
3.2.4.5 Punerea în executare a hotărârii	61
3.3 Măsuri întemeiate pe imperium-ul magistratului.....	62

3.3.1 Interdictele	62
3.3.2 Cauțiunile sau stipulațiile pretoriene	62
3.3.3 Trimiterea în posesie	63
3.3.4 Restitutio in integrum	63
3.4 Procedura extraordinară	63
Test de autoevaluare nr. 3.....	66

CAPITOLUL 4

SUBIEȚII RAPORTURILOR JURIDICE.....67

4.1 Capacitatea juridică.....	67
4.1.1 Capacitatea de folosință sau de drept.....	67
4.1.2 Capacitatea de exercițiu sau de fapt.....	68
4.1.3 Limitări ale capacității juridice	69
4.1.4 Persoanele juridice	69
4.2 Status libertatis.....	70
4.2.1 Dobândirea libertății	70
4.2.2 Statutul liberților	71
4.2.3 Pierderea libertății	71
4.2.4 Statutul sclavilor	72
4.2.5 Stări de semisclavie	74
4.3 Status civitatis	75
4.3.1 Cetățenii	75
4.3.2 Latinii	75
4.3.3 Peregrinii	76
4.4 Status familiae.....	76
4.4.1 Structura familiei romane	76
4.4.2 Statutul minorilor	79
4.4.3 Căsătoria	82
4.4.3.1 Definiția căsătoriei	82
4.4.3.2 Condițiile de fond ale căsătoriei	82
4.4.3.3 Formele căsătoriei	84
4.4.3.4 Efectele căsătoriei	85
4.4.3.5 Desfacerea căsătoriei	86
4.4.4 Adrogațiunea	87
4.4.4.1 Condiții de formă	87
4.4.4.2 Condiții de fond	87
4.4.4.3 Efecte	88
4.4.5 Adopția	88
4.4.6 Legitimarea	88
4.4.7 Încetarea puterii lui pater familias	89
4.5. Ocrotirea incapacabililor	89
4.5.1 Tutela	89

4.5.1.1 Tutela impuberilor.....	89
4.5.1.2 Tutela femeilor.....	92
4.5.2 Curatela.....	92
4.5.2.1 Curatela nebunilor (<i>furiosi</i>).....	92
4.5.2.2 Curatela prodigilor.....	92
4.5.2.3 Curatela minorilor sub 25 de ani.....	93
Test de autoevaluare nr. 4.....	94

CAPITOLUL 5

SUCCESIUNILE	96
5.1 Noțiune.....	96
5.2 Succesiunea legală (ab intestato).....	96
5.2.1 Noțiune.....	96
5.2.2 Etape.....	97
5.2.2.1 Reglementarea Legii celor XII Table.....	97
5.2.2.2 Reglementarea în dreptul pretorian.....	97
5.2.2.3 Reglementarea în dreptul imperial.....	98
5.3 Succesiunea testamentară.....	99
5.3.1 Noțiune.....	99
5.3.2 Formele testamentului.....	100
5.3.2.1 Testamentul în timp de pace.....	100
5.3.2.2 Testamentul în timp de război.....	100
5.3.2.3 Testamentul <i>per aes et libram</i>	100
5.3.2.4 Testamentul pretorian.....	101
5.3.2.5 Testamentul în epoca imperială.....	101
5.3.3 Cuprinsul testamentului.....	102
5.3.3.1 Instituirea de moștenitor.....	102
5.3.3.2 Substituțiile.....	103
5.3.3.3 Dezmoștenirile.....	103
5.3.4 Ineficacitatea testamentului.....	104
5.4 Acceptarea și renunțarea la succesiune.....	105
5.4.1 Acceptarea succesiunii.....	105
5.4.2 Renunțarea la succesiune.....	106
5.5 Legatele și fideicomisele.....	106
5.5.1 Legatele.....	106
5.5.2 Fideicomisele.....	108
5.6 Acțiunile succesoriale.....	108
5.6.1 Acțiunile succesoriale în dreptul civil.....	108
5.6.2 Acțiunile succesoriale în dreptul pretorian.....	108
Test de autoevaluare nr. 5.....	110

CAPITOLUL 6

DREPTURILE REALE	111
6.1 Clasificarea lucrurilor	111
6.1.1 Res in patrimonio	111
6.1.1.1 Res Mancipi ↔ Res nec Mancipi	111
6.1.1.2 Lucruri mobile ↔ Lucruri imobile	112
6.1.1.3 Genera ↔ Species	112
6.1.1.4 Lucruri consumptibile ↔ Lucruri neconsumptibile	112
6.1.1.5 Lucruri divizibile ↔ Lucruri indivizibile	112
6.1.1.6 Lucruri principale ↔ Lucruri accesorii	112
6.1.1.7 Lucruri simple ↔ lucruri compuse ↔ Lucruri colective	113
6.1.1.8 Fructe ↔ Producte	113
6.1.1.9 Lucruri corporale ↔ Lucruri incorporale	113
6.1.2 <i>Res extra patrimonium</i>	113
6.1.2.1 <i>Res nullius humani iuris</i>	113
6.1.2.2 <i>Res divini iuris</i>	113
6.1.3 Noțiunea de patrimoniu. Peculiile	114
6.2 Proprietatea	116
6.2.1 Noțiune	116
6.2.2 Formele proprietății romane	117
6.2.2.1 Proprietatea quiritară	117
6.2.2.2 Proprietatea pretoriană	117
6.2.2.3 Proprietatea provincială	118
6.2.2.4 Proprietatea peregrină	118
6.2.3 Atributele dreptului de proprietate	119
6.2.4 Caracterele proprietății quiritare	119
6.2.5 Coproprietatea	119
6.2.6 Stingerea proprietății	120
6.3 Posesia	120
6.3.1 Definiție	120
6.3.2 Elementele posesiei	120
6.3.2.1 <i>Corpus</i>	121
6.3.2.2 <i>Animus</i>	121
6.3.3 Dobândirea și pierderea posesiei	121
6.3.4 Efectele posesiei	122
6.3.5 Ocrotirea posesiei	122
6.3.5.1 Interdictele <i>recuperandae possessionis</i>	122
6.3.5.2 Interdictele <i>retinendae possessionis</i>	123
6.3.5.3 Interdictele <i>adipiscendae possessionis</i>	123
6.4. Modurile de dobândire a proprietății	123
6.4.1 După dreptul natural:	124
6.4.1.1 Ocupația	124

6.4.1.2	Tradiția	124
6.4.1.3	Accesiunea	125
6.4.1.4	Confuziunea sau amestecul	126
6.4.1.5	Specificația	126
6.4.1.6	Găsirea unei comori	126
6.4.1.7	Dobândirea fructelor	127
6.4.2	Moduri de dobândire a proprietății după dreptul civil	127
6.4.2.1	Mancipațiunea	127
6.4.2.2	<i>In iure cessio</i>	128
6.4.2.3	Uzucapiunea	129
6.4.2.4	Hotărârile judecătorești	129
6.4.2.5	Legea	129
6.5	Iura in re (aliena)	130
6.5.1	Noțiune	130
6.5.2	Servituțiile	130
6.5.3	Servituțiile prediale	130
6.5.4	Servituțiile personale	131
6.5.4.1	Uzuctul	131
6.5.4.2	Uzul	131
6.5.4.3	Habitația	132
6.5.4.4	<i>Operae</i>	132
6.5.5	Superficia	132
6.5.6	<i>Conductiones agri vectigales</i> și emfiteoza	132
6.5.6.1	<i>Conductio agri vectigales</i>	133
6.5.6.2	Emfiteoza	133
6.6	Apărarea proprietății și a celorlalte drepturi reale	133
6.6.1	Acțiunea în revendicare	133
6.6.2	Acțiunea publiciană	134
6.6.3	<i>Actio ad exhibendum</i>	134
6.6.4	<i>Actio negatoria</i>	134
6.6.5	Acțiunea confesorie	135
	Test de autoevaluare nr. 6	136

CAPITOLUL 7

OBLIGAȚIILE	137
7.1 Introducere	137
7.1.1 Definiție	137
7.1.2 Teorii referitoare la originea obligațiilor	138
7.1.2.1 Teorii magico-religioase	138
7.1.2.3 Teorii sociologice	140
7.1.2.4 Teoria dualistă	143

7.1.3 Elementele raportului obligațional.....	144
7.1.4 Izvoarele obligațiilor.....	145
7.2 Contractele.....	146
7.2.1 Elementele esențiale ale contractului.....	146
7.2.1.1 Consimțământul.....	146
7.2.1.2 Capacitatea.....	147
7.2.1.3 Obiectul.....	148
7.2.1.4 Cauza.....	149
7.2.2 Elementele accidentale ale contractului.....	150
7.2.2.1 Termenul.....	150
7.2.2.2 Condiția.....	150
7.2.3 Contractele formale.....	151
7.2.3.1 <i>Nexum</i>	151
7.2.3.2 Contractele verbale.....	153
7.2.3.2.1 Stipulația.....	153
7.2.3.2.2 <i>Iusiurandum liberti</i>	157
7.2.3.2.3 <i>Dotis dictio</i>	157
7.2.3.3 Contractele literale.....	158
7.2.4 Contractele reale.....	160
7.2.4.1 <i>Mutuum</i>	160
7.2.4.2 <i>Fiducia</i>	165
7.2.4.3 <i>Comodatum</i>	166
7.2.4.4 <i>Depozitum</i>	167
7.2.4.5 <i>Gajum</i>	168
7.2.5 Contractele consensuale.....	169
7.2.5.1 Vânzarea-cumpărarea.....	170
7.2.5.2 Locațiunea.....	175
7.2.5.3 Societatea.....	181
7.2.5.4 Mandatul.....	185
7.2.6 Contractele nenumite.....	188
7.3 Pactele întărite cu acțiuni.....	192
7.3.1 Pactele adăugate.....	192
7.3.2 Pactele pretoriene.....	192
7.3.3 Pactele legitime.....	195
7.4 Delictele.....	196
7.4.1 Definiție.....	196
7.4.2 Delicte de drept civil.....	196
7.4.2.1 <i>Furtum</i>	196
7.4.2.2 Paguba pricinuită pe nedrept.....	200
7.4.2.3 <i>Iniuria</i>	206
7.4.3 Delicte de drept pretorian.....	209

7.10.9 Moartea debitorului sau a creditorului.....	234
Test de autoevaluare nr. 7.....	235
BIBLIOGRAFIE.....	237
RĂSPUNSURI LA ÎNTREBĂRILE DIN TESTELE DE AUTOEVALUARE.....	248